

Avrupa'yı katleden 11 sır suikast

Howard M. Sachar, Avrupa'nın katlinde Hitler'in başrol oynadığı görüşünde.

Yazdığı 16 kitap 6 dile çevrilen Amerikalı tarihçi Howard M. Sachar, Avrupa'yı İkinci Dünya Savaşı trajedisine götüren 11 siyasi cinayeti irdelediği "Avrupa'nın Katli" kitabıyla savaşa farklı bir tarih penceresinden bakıyor.

Trajedinin son halkası Zweig

CAN veren kişilerin çok göz önünde isimler olması da gerekmiyordu. Bu kanlı dönemde gerçekleşen suikastların hedefinde krallar, üst düzey komutanlar, parti genel başkanları, işadamları, gazeteciler ve edebiyatçıların yanısıra akademisyenler, sıradan kişiler, kurbanların eşleri ve çocukları da vardı. Nitekim yazar Avrupa edebiyatının simge isimlerinden Stefan Zweig'in Nazi zulmüne dayanamayıp Viyana'da eşi Lotte ile birlikte 1942'de hayatına son vermesini de kitabın son bölümünde kitabin yaşadığı kanlı trajedilerin bir parçası olarak irdeliyor. Zweig'in intiharından önce en çok okuduğu yazarlardan birisi olan Montaigne'in 'En gönüllü ölüm, ölümlerin en güzeldir' sözlerinden ilham alarak hayat arkadaşıyla birlikte seçtiği ölümün de kitaba adını veren Avrupa'nın Katli'nin en çarpıcı örneklerinden biri olduğu aşkar.

Medeniyetin beşiği Avrupa, bugünle- re çok kanlı savaş- lardan geçerek gel- di. Avrupa'ya şekli- ni veren son kanlı dönemeç ise İkinci Dünya Sava- şı'ydı. **Yapı Kredi Yayınları**'ndan çı- kan "Avrupa'nın Katli 1918-1942 Siyasi Bir Tarih" kitabında tarih- çisi Howard M. Sachar, Birinci Dün- ya Savaşı'nın ardından Avrupa'da bir sonraki büyük savaşa giden yol- da işlenen suikastlara nitelikli bir bakış sunuyor. Avrupa'ya milyon- ların ölümünden sorumlu tutulan Hitler ve Stalin gibi isimlerin hak- im olmasına kapı aralayan 11 sui- kast, yazar tarafından tarihsel pen- cerede irdeleniyor. Harvard Üni- versitesi eğitilmiş ve halen 89 ya- şında olan ABD'li Yahudi yazar, ki- tapta Almanya'da Hitler rejimine giden yolun tüm kaldırım taşlarını birer birer ortaya koymanın yanı- sıra Yahudiler'in yaşadığı zulme de geniş yer ayırıyor.

trajedisini yansıtmaları açısından en dramatik örnekler...

Eserleri tarih çevrelerinde referans **kitap** olarak kabul edilen Sachar, Birinci Dünya Savaşı son- rasında düşülen yanılığın ve sui- kastların gerekçesini kitabında şu sözlerle ifade ediyor: "Ne var ki Eski Dünya başarısızlığa uğradı, zira geçmişte 'uyum' içinde yaşa- yan Avrupa ailesi fikri masaldan başka bir şey değildi. Son savaşa yol açan öfke dolu düşmanlıklar - Almanların Slavlara, Roma Kato- liklerinin Doğu Ortodokslarına, Yahudi olmayanların Yahudilere, yoksualların zenginlere, fatihlerin fethedilenlere karşı düşmanlığı - 1918'deki ateşkeslerin öncesin- de olduğu gibi sonrasında da, ne inçir çekirdeğini dolduracak şey- leri ne de yatıştırılmaları müm- kündü. Kötülükler var olmaya de- vam etti ve giderek de büyüdü. Eğer savaş sonrası barış konfe- ranslarının hemen ardından orta- lığı kasıp kavurma fırsatı bulamadı- larsa 'hesap görme' ve intikam almanın aynı derecede etkili baş- ka yolları da vardı."

Hümanizmin ölümü

Rosa Luxemburg, Kurt Eis- ner, Matthias Erzberger ve Wal- ther Rathenau gibi tarihe kazınan isimlerin ölümünün arkasındaki sır perdesini aralamaya çalışan yazar bu bağlamda Avrupa'nın si- yasi ve ahlaki çöküşüne de ışık tu- tuyor. Bunu yaparken tarihçi kim- liğini de zevkle okunacak neden- sonuç analizleriyle konuşturma- ya ihmal etmiyor. İkinci Dünya Sa- vaşı ile Avrupa'ya veda eden hü- manist geleneğin sona ermesinde her biri birer mihenk taşı olan bu ölümler, yazara göre Avrupa'nın

'Gurur kuleleri'

Yazara göre Avrupa'nın siyasi ve ahlaki lideri olduğunu savunan kişilerin kendi kafalarında yarat- tıkları "gurur kuleleri" de siyasi ci- nayetler ya da intiharla noktalanın trajediler ile ölümcül darbeler yiyen- rek yıkıldı. Sadece bir süreliğine geri planda kalmış olan düşmanlıkların yeniden ortaya çıkmasıyla ölü- mün siyasi silah olarak kullanmaya niyetlenen hükümetler veya belirli siyasi ideolojileri savunan gruplar, "düşmanlarını" bertaraf edebilmek için hep aynı yolu seçtiler. Ölüm.

Lev Troçki'nin İstanbul günleri

KİTAPIN en çarpıcı bölü- mlerinden birini, İstanbul'a sığınıp yaşamının bir bölü- münü Büyükada'da geçiren, Meksika'ya kaçtığında hala evinde Büyükada'dan hatıralar saklayan Troçki'nin hazin öyküsü oluşturuyor. Yazar, Troçki ailesinin İs- tanbul'dan Türk polisi eşli- ğinde Marsilya'ya giden bir şilebe binisini ve ardından Meksika'da Stalinçi grupla- rın evine yaptığı baskında ölümle noktalanın yolculu- ğunu dramatik bir üslupla kaleme alıyor.

Avrupa'nın Katli 1918-1942 Siyasi Bir Tarih
Howard M. Sachar
Çeviren: Erdem Gökyaran
Yapı Kredi Yayınları
38 TL